

ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ РЕГІОН І УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЄДИНОГО МОВНОГО ПРОСТОРУ СПІЛКУВАННЯ (МОВНИЙ АСПЕКТ)

Роботу виконано на кафедрі
іноземних мов ВНУ імені Лесі
Українки

У статті розглянуто сучасний стан та перспективи формування єдиного мовного простору спілкування в країнах Євросоюзу та участь в цьому процесі України на основі стандартів і вимог Болонського процесу.

Ключові слова: Україна, Європейський Союз, мовний простір спілкування, Болонський процес, європейські мовні стандарти.

Yatsyshyn N.P. Western Region and Ukraine in the context of a language space communication formation (linguistic aspect). The article reviews the current state and prospects of forming language space communication in EU countries and the participation of Ukraine in this process based on the standards and requirements of the Bologna process.

Key words: Ukraine, European Union, language space communication, Bologna process, European language standards.

Актуальність теми. Перспективи євроінтеграції України та успішне розв'язання стратегічних завдань сучасної освітньої політики України зумовлюють ґрунтовне вивчення та врахування провідних тенденцій розвитку цього процесу в західноєвропейському регіоні, зокрема з формування єдиного мовного простору спілкування, оскільки від цього залежать масштаби і темпи євроінтеграційних перетворень сьогодні і особливо в перспективі. Дослідження європейського досвіду у цій сфері мовної політики сприятиме зростанню ефективності і якості вітчизняних програм міжнародної мовної комунікативної діяльності.

Метою статті є порівняльний аналіз західноєвропейських і українських підходів до формування єдиного мовного простору спілкування засобами широкого спектра новітніх технологій, упровадження інноваційних програм мовної підготовки майбутніх фахівців тощо.

У науковій сфері даний напрямок досліджень визначився як актуальний і перспективний. Так, шлях країнознавчого дослідження зазначеної проблеми обрала сучасна вітчизняна дослідниця Л.П. Пуховська. В монографії "Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності" [1] засобами порівняльного методу вона аналізує особливості та специфічні

риси розвитку національних систем освіти, зокрема і мовного простору в сучасних умовах цивілізаційного поступу. Однак, на її думку, сучасне масове захоплення зарубіжним досвідом схоже на “термінові ін’єкції технологічних запозичень” [1, 4]. Для науково обґрунтованого прогнозування та відпрацювання моделей напрямків інтеграції України в міжнародне культурно-освітнє середовище, в т.ч. у єдиний мовний простір спілкування, першорядне значення мають порівняльні дослідження.

Зарубіжний та вітчизняний досвід підготовки викладачів іноземних мов, від яких у значній мірі залежить формування і функціонування єдиного мовного простору спілкування, досліджує Н.В. Кучеренко [2], цілком слушно зауважуючи, що цей напрямок освітньої діяльності зазнав змін у багатьох європейських країнах згідно з новими вимогами та стандартами мовної політики Ради Європи. Вступ України до світового освітнього простору зумовлює необхідність проведення детального аналізу її системи освіти та зарубіжного досвіду з цих аналітичних питань.

Проблеми інформатизації суспільства та системи освіти в контексті підготовки вчителів іноземних мов досліджує Л.І. Морська [3]. З цього приводу дослідниця цілком слушно зауважує, що наприкінці ХХ століття почали відбуватися докорінні зміни в парадигмі та методології освіти, передумови й окремі елементи яких склалися протягом усього століття. У ХХІ ст. цей процес триває і набуває нового змісту відповідно до суспільно-економічних потреб людства. Стара парадигма, що відбивала інтереси й сутність індустріального суспільства, детермінованого пізнання й однозначності оцінок, поступово змінюється методологією інформаційного суспільства, на повістці денній якого й проблеми формування єдиного мовного простору.

Близьке до цієї теми й дослідження Г.Д. Недоходюк “Роль PR-технологій в українській вищій школі у контексті європейської інтеграції” [4], в якому зазначається, що процеси європейської інтеграції охоплюють практично всі сфери життєдіяльності, в т.ч. і освітнє середовище, яке, у свою чергу, формує єдиний мовний простір спілкування. У цьому зв’язку Україна чітко визначила орієнтир на приєднання до Болонського процесу одним із важливих напрямків якого є застосування PR-технологій в системі вищої освіти.

Тенденції розвитку вищої освіти країн Західної Європи досліджувала Г.Г. Поберезська [5]. У зв’язку зі вступом 19 травня 2005 року України до Болонського процесу вітчизняна освіта має розвиватися із урахуванням його вимог і рекомендацій. Це створює широке поле діяльності для науковців України, оскільки вказаний освітньо-інтеграційний процес має забезпечуватися з теоретичного і практичного поглядів.

Як показує порівняльний аналіз, у більшості країн Західної Європи з’явився цілий ряд нових концепцій та підходів, які збагатили теоретико-методологічні основи підготовки фахівців, здатних ефективно діяти в умовах єдиного мовного, зокрема, англійського простору. Так, англійська мова – офіційна мова Сполученого Королівства Великої Британії та Північної

Ірландії, США, Австралії, Нової Зеландії, Канади, одна із офіційних мов Республіки Індія і 15 держав Африки. Нею розмовляють близько 400 млн. чоловік. Це одна із робочих мов ООН [6, 23]. Таким чином, розповсюдження мови у світі і її використання в якості міжнародного засобу спілкування є, на думку вітчизняних і зарубіжних дослідників, однією із головних причин вибору цієї мови для вивчення.

Останнім часом серед значної частини праць з досліджуваної теми визначився системний підхід до вивчення іноземних мов, продиктований знову ж таки потребами інтеграції, інтернаціоналізації, глобалізації міжнародного мовного середовища. З цього приводу досить сучасними і актуальними є, на нашу думку, наукові сентенції Т. Кам'яної – російської дослідниці, прихильниці системного підходу до вивчення англійської мови [7]. Вона небезпідставно вважає, що оволодіння іноземними мовами є глибинним процесом, що охоплює, з одного боку, кілька галузей життєдіяльності людини – фізіологію, психологію і психіку, торкаючись при цьому галузі взаємодії свідомості і несвідомого, з іншого – завоювання нової позиції щодо сучасного бачення і розуміння світу на сучасному витку цивілізації. В ході навчання усвідомлюються особливості колективного розуму нації і народів світу, в цілому, набуваються навички виразу думок і почуттів засобами іншомовного коду; вивчення побудови мови від елемента до елемента дає можливість чітко і коректно формувати і формулювати думки та висловлювати емоційний стан. Спілкування на іноземній мові, як вид інтелектуальної діяльності, розширює горизонти, дозволяє сприймати звичні зв'язки з іншої, нерідко протилежної точки зору, допомагає глибше пізнати світ і самого себе. Все це вносить неоціненний вклад у розвиток особистості, інтелектуально й емоційно збагачує людину, а отже й суспільство, забезпечує професійний ріст і свободу комунікації, що є необхідною умовою формування і функціонування єдиного мовного простору спілкування.

Висновки. Викладені вище, як і інші, науково-теоретичні й практичні досягнення щодо формування єдиного мовного простору спілкування свідчать про відповідність цього явища сучасним потребам цивілізаційного розвитку як окремих його регіонів, так і світу, в цілому. Вони цілком очевидні у контексті нового часу. Однак, з точки зору оволодіння іноземними мовами, як вихідної умови функціонування єдиного мовного простору, то ні найновітніші інформаційні теорії, ні захоплення програмуванням і ідеями створення штучного інтелекту не роблять практичне засвоєння іноземних мов більш простим і доступним. Оволодіння іноземною мовою і по цей час залишається проблемою: новітні досягнення науки і величезні зусилля, зроблені вченими протягом минулого століття в галузі лінгвістики, а також в суміжних галузях, зокрема, в психолінгвістиці, у більшості своїй знаходять застосування на практиці.

З цього можна зробити лише один висновок – оволодіння іноземними мовами, як здатністю вільно мислити в рамках тієї чи іншої іншомовної системи (мовного простору спілкування), не може бути замінене

поверховими процесами, що не охоплюють глибинні галузі свідомості і несвідомого, а отже й не формують комунікативні компетенції, які дозволяють привести іншомовні засоби в дію. Отже, вивчення мови тільки тоді має сенс і може дати результат, коли воно ведеться осмислено і цілеспрямовано. Для цього воно повинно спиратися на наукові досягнення і практично враховувати їх в дидактиці і різноманітних методиках навчання іноземної мови як вітчизняних, так і зарубіжних.

Література

1. Пуховська Л.П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: монографія / Л.П. Пуховська. – К.: Вища школа, 1997. – 180 с.

2. Кучеренко Н.В. Зарубіжний та вітчизняний досвід підготовки викладача вищої школи до професійної діяльності. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/SocGum/pfto/.../ped-01-09Kucherenko.pdf

3. Морська Л.І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов: Навчальний посібник / Л.І. Морська. – Тернопіль: Астон, 2008. – 256 с.

4. Недоходюк Г.Д. Роль PR-технологій в українській вищій школі у контексті європейської інтеграції. – Режим доступу: <http://propr.com.ua/pr.php?id=17acid>.

5. Поберезька Г.Г. Тенденції розвитку вищої освіти країн Західної Європи та України: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Академія педагогічних наук України. Інститут вищої освіти. – Київ, 2005. – 23 с.

6. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика: Учебное пособие для преподавателей и студентов / А.Н. Щукин. – М.: Филоматие, 2004. – 416 с.

7. Камянова Т. Успешный английский. Системный подход к изучению английского языка / Т.Г. Камянова. – М.: ООО “Дом Славянской Книги”, 2008. – 512 с.